A°. 1833. N°. 79.

DONDERDAG DEN 3den OCTOBER.

SURINAAMSCHE COURANT.

PARAMARIBO.

SCHEEPS - TIJDINGEN.

BINNENGEKOMEN.

Den 29sten September, de Nd. Am. Brik *Ann*, Kapt. S. WATERHOUSE, van Portland.

UITGEKLAARD.

Den 24sten, het Schip *Agenoria*, Kapt. W. VAN DER KOLFF, naar Amsterdam; lading: 246 vaten Suiker en 12 balen schoone Katoen.

Den 25sten, de Nd. Am. Brik *Braganna*, Kapt. T. CROSBY, naar Boston; lading: 128 vaten Malassie.

Den 27sten, het Schip *Godefrida*, Kapt. A. HANSEN, naar Amsterdam; lading: 338 vaten Suiker, 129 balen heele- en 19 balen gebr. Koffij, 38 balen schoone- en 7 balen vuile Katoen, 1 baal Kakao en 4 balen Tonkaboonen.

Den 28sten, het Schip *de Goede Verwachting*, Kapt. J. B. BODEMAN, naar Amsterdam; lading: 13 vaten- 1159 balen heele- en 197 balen gebr. Koffij, 50 balen schoone- en 4 balen vuile Katoen, 10 balen Kakao, 3 kisten Indigo en 459 pond Arraroet.

EDICTALE CITATIE.

(39184) De Exploicteur bij het Geregtshof te *Suriname*, dagvaard bij dezen alle bekende en onbekende Crediteuren, welken zouden vermeenen eenige actiën of pretentiën te hebben op de provenuen van de volgende bij Executie verkochte Effecten, als:

Van DAVID DE ROBLES, wegens het provenue van op den 31 Januarij 1831, bij Executie verkochte Huis en Erf, aan de *Hooge Straat*, La. D. No. 7966.

Van MANHEIM . WEIJGAND, wegens het provenue van op den 10 Junij 1831, bij Executie verkochte Huis en Erf, aan de Voorstad *Zeelandia*, La. A. No. 32.

Van PAUWINA van SARA van SOBRE, wegens het provenue van op den 22 Maart 1833, bij Executie verkochte Huis en Erf, aan de Voorstad *Zeelandia*, La. A. No. 33.

Van A. E. BRAMM, wegens het provenue van op den 17 Mei 1833, bij Executie verkochte Huis en Erf, aan de *Kromme Elleboog Straat*, La. A. No. 98.

Omme te compareren of Gemagtigden te zenden ter *præ- & concurrentie* rolle van het Geregtshof te *Suriname*, welke gehouden zal worden op Vrijdag den 15 November 1833, 's morgens den klokke *acht* uren, om ingevolge art. 91 der manier van procederen, aldaar hunne sustenuen, zonder form van proces, mondeling voor te dragen, op welke mondelinge voordragt zal worden regt gedaan naar bevinding, op pœne van *silentium perpetium.*

En op dat niemand hiervan eenige ignorantie zoude kunnen of mogen pretenderen, heb ik deze gepubliceerd en geaffigeerd aan *Paramaribo*, den 27sten September 1833.

De Exploicteur,
N. L. BRAAM.

ADVERTISSEMENTEN.

(39185) De Exploicteur bij het Geregtshof te *Suriname*, zal op Vrijdag den 4den October 1833, des morgens *negen* uren, ter Kastelenije van gemeld Geregtshof, publiek bij Executie verkoopen:

Het *ERF*, La. A. No 25, op de hoek van de *Heeren* en *Kromme Elleboog Straten*; aankomende JOHANNA MARIA KEMPER, eerder Wed. J. W. NIENHUIJS, thans hertrouwd met J. G. PIETZKER; en J. C. KEMPER.

Paramaribo den 28 September 1833.

(38983) Ingevolge het 18de artikel der Instructie en Ordonnantie voor de *Nieuwe Wees- Kurateele- en Onbeheerde Boedels Kamer dezer Kolonie*, geëmaneerd, worden door mij Tweede Commies, provisioneel belast met de werkzaamheden van 1ste Commies, op autorisatie van de Commissie tot de Zaken van opgemelde Kamer, gedagvaard, de Crediteuren van de *solvente* Boedels: HANNA MARCUS SAMSON, wed. SALOMON DE VRIES, C. F. WIESCHMEIJER; ANNA GEZINA van EIKENHORST; M. M. MAROZÉ, wed. TH. ESSCHENBACH; en van de *insolvente* Boedels: HAIJA NOACH, wed. P. M. BROMET; ANTONIJ VAN DEN BERG; ANNA SCHMIDT, wed. J. H. SCHUIJT; J. L. WIJNDELS; HENRIJ JOHNSON; J. H. DE GRANADA; AUGUSTE THEOPHILE BABIZE, en M C. C. HENDRIKS, wed. SALOMON VAN THOLL.

Om binnen *drie* weken na de derde en laatste Advertentie, te compareren ter voormelde Kamer, ten einde aldaar te examineren de staat en beschrijving van voormelde *solvente* Boedels, en van de voorschrevene *insolvente* Boedels, de staat en beschrijving, mitsgaders rekening en verantwoording van dien, met de Boeken, Charters en Papieren tot dezelven specterende, als mede de opgegevene pretentien der Crediteuren, met derzelver verificatoiren, en voorts binnen den tijd van *zes* weken, na de laatste Advertentie, op het een en ander hunne schriftelijke debatten en oppositien, met bijvoeging van nadere stukken, is het nood, onder ampliatie in ventaris ter Kamer te fourneren, op pœne van daarvan verstoken te zijn.

Paramaribo den 25 September 1833.
C. A. FISCO.

2de Advertentie.

PARAMARIBO, 2 *October* 1833.

(39044) Op heden lazen wij in een der Nieuwsbladen, uit het Moederland overgebragt, het voor ons allertreurigst berigt, dat op den 10den Augustus dezes jaars, te *Amsterdam*, in den ouderdom van 54 jaren, overleden is, onze waardige Vader en Behuwdvader, de Wel Edele Heer JOOST ROELOFSZ; diep betreurd door zijne achtergelatene Weduwe en 16 Kinderen, waarvan de meesten nog enverzorgd zijn.

A. ROELOFSZ v. D. M.
J. C. ROELOFSZ,
geb. FREIJSS.

(37451) ☞ Bij E. S. KATZ à contant, groote kelders Jenever a *f* 6, extra goede Bier en Wijn-Kurken a *f* 1 per 100, mandjes Zoeteolie van 1 douzijn flesschen a *f* 15 per mandje, Haardoek voor Cannapé en Stoelen, en andere Goederen meer.

(39045) F. POPKEN, voerende het Bargentijn Schip *Guiana*, de helft zijner Koffij-lading bijeen hebbende, biedt zijne overige Scheepsruimte Heeren Planters, Administrateuren en Kooplieden, ter inlading van Koffij, Cacao en Katoen aan, en beveelt zich ten dien einde in hun Edelens gunst.

Paramaribo den 1 *October* 1833.

Mengelwerk.

OVER DEN WAREN AARD DER BESCHAVING EN DERZELVER WAARDIJ.

De edele hoedanigheid welke het opschrift vermeld, is in meer dan één opzigt hoogst eerwaardig, en zal steeds, — de denkwijze der menschen moge als stroomend water vervloeijen, — hare hooge waarde behouden; want zij verzekerd aan haren getrouwen beoefenaar de achting van alle weldenkenden; zij waarborgd hem invloed op anderen, en maakt het bevorderen en bereiken van de beste bedoelingen ligt en gemakkelijk.

Met deze gedachte vervuld, willen wij den *waren aard en de waardij der beschaving* onderzoeken, en te dien einde twee vragen beantwoorden:

Voorerst: *Wat is beschaving?*

Ten tweede: *Welke is hare waarde als zoodanig?*

Gelijk wij ons het afgebeelde dan eerst juist in deszelfs waarde en oorspronkelijke schoonheid kunnen voorstellen, wanneer wij hetzelve ontdaan beschouwen van die bijsierselen met welke de smaak of de luim van den vervaardiger hetzelve omkleed had, zoo ook komt het bij de beantwoording der éérste vraag vóór alles daarop aan, dat wij haar wezen niet verwarren met eenig ander. aan het hare oogenschijnlijk naauw verwant of aangrenzend, helwelk of dit begrip niet geheel uitdrukt, of er te veel invoegd en daardoor het oordeel eenzijdig maken zou. Wij wijzen dus éérst aan, waarin de beschaving *niet* bestaat; daarna waarin dezelve zich openbaart.

Op hoogen prijs verdienen voorzeker de vruchten *der geleerdheid* gesteld te worden. Haar toch is het in het bijzonder voorbehouden om de, in het stof der oudheid begravene en door den nacht der barbaarschheid verdonkerde, waarheid in onbelemmerd licht te doen schijnen; de ongelukkigen te vertroosten; de natieën te verlichten, en aan Vorsten zelfs de waarheid te verkondigen. In den wijden kreits des vernufts is buiten haar niets aangenaams; in het ruime veld der herinnering zonder haar niets duurzaams; — de weggesnelde eeuwen stelt zij voor als tegenwoordig, en door haar verbinden zich de volken van de eene uitgestrektheid der aarde tot de andere. — Met dat alles zijn *beschaving* en *geleerdheid* niet met elkanderen vermaagschapt; de laatste toch bepaald zich alléén tot eenen bijzonderen stand. *Beschaven* kunnen en moeten zich alle menschen, maar *geleerd* te zijn is slechts het eigendom van enkelingen. Dikwijls neemt ook de geleerdheid eene rigting welke van de beschaving geheel afleidt en elk spoor van dezelve uitwischt. Meenige tak toch derzelve bevat weinig of niets dat geschikt is om eene levendige en onpartijdige beschouwing der menschen-wereld, — om zachte of verhevene gewaarwordingen op te wekken en te bevorderen.

Evenmin als men altoos in den *geleerden* mensch tevens den beschaafden aantreffen zal, zoo vleije men zich ook niet de *zedelijkheid* onafscheidbaar van de beschaving te zullen ontmoeten. In menig een hebben wij wel eens een hoogen trap van beschaving bewonderd, in wien wij echter niets minder dan den edelgezinden konden eerbiedigen. Het éérste is in dit opzicht ondergeschikt aan het laatste. Die toch op zedelijkheid prijs stelt, waardeert ook beschaving, en gemis aan dezelve, — indien niet alle hulpmiddelen daartoe ontbroken hebben, — moet de zedelijkheid hoogst verdacht maken. In een paar trekken is dit verschil aan te wijzen. *Beschaving* is zelfs zoekend, zij werkt voor haar eigen doel, zelfs dáár, waar zij mededeelend schijnt, is het om zich in hare betrekkingen meer te doen uitkomen. *Zedelijkheid* daarentegen, verheft den mensch als boven zich zelven. Zij wil niet alléén beschaven, maar ook veredelen en onderwerpt dus deze aan een hooger en reiner

doel; zij verruimt den beperkten gezigtskring; doet den mensch zich zelfs als vergeten, om zich juist daardoor te doen beschouwen als medelid der groote wereldgemeente, met de rampen van anderen begaan, als of hij dezelve verantwoorden moest, deelt hij ook in de vreugde van den gezegende, als of hij zelve gezegend ware.

Beschaving is ook eindelijk geene *verfijdheid* of *cultuur*. Ook deze beijverd zich om den mensch *menschelijker* te maken, en deszelfs bekwaamheden te ontwikkelen; maar haar eind oogmerk is bevordering van zinnelijke en eigenzoekende bedeelingen; het te gemoet komen in de vervulling zijner begeerten, het verwijderen der hinderuissen hierin door de natuur of de menschen in den weg gelegd; en hem door alle de hulpmiddelen des gemaks en des vergenoegens met zijn aanzijn te bevredigen. Als wij het gezegde zamen trekken, dan zien wij dat de slotsom zich dus laat opmaken: dat de *geleerdheid* alléén het eigendom is van zekeren stand; — dat *zedelijkheid* den mensch opvoedt voor de verhener bestemming van eenen burger der wereld; — dat de dus genaamde *cultuur* voor den staat en het gezellige leven geschikt is; terwijl *beschaving* zich aan allen gelijkelijk mededeelende, den mensch vormt voor de genietingen van de naauwere en edeler betrekkingen des levens.

Ik vleije mij het *niet* wezen der beschaving eenigzins te hebben bepaald, en daardoor in staat te zijn om ten tweede aan te wijzen waarin dezelve zich eigenlijk openbaart.

Dezelve ontdekt zich *in het verstand*. Den beschaafden mensch is het gegeven, om die mate van kennis en doorzigt te verwerven, welke hem zoowel het voorledene als het heden juist vertegenwoordigen; terwijl hij tevens het toekomstige met eenen helderen blik doorziet. Met betamend en edel zefs vertrouwen oordeelt hij over zaken, den mensch als mensch betreffende en ontbreekt het hem niet aan oordeel, en bedeelde hem de natuur met een gevoelig hart, gereed is dan derzelver toepassing op alles wat zijn leven versieren en verbeteren kan. Dáár is de grensscheiding van den verstandigen en geleerd beschaafden man, wáár de merkpalen staan van het beöoefenende en wetenschappelijke. en in zoo verre neemt hij deel aan, dikwijls in bijpaden leidende, nasporingen, als dit gevorderd mag worden om het schitterende en schijnbare van het eenvoudige en wezenlijke te onderscheiden en om op den grooten weg waarop de geesten zijner eeuw wandelen, niet achter te blijven als de blinden en de kreupelen van geest. Van al wat wetenswaardig kan genoemd worden, verzamelt hij dat geene, hetwelk hem de natuurlijke en zedelijke wereld aanbieden. Eene sierlijkheid van woorden in duister gedachten verborgen, kenmerkt den *half-beschaafden*, die de ware sieraden van taal en stijl niet kent. De verstandig beschaafde maakt zich meester van elke gedachte, stelt dezelve met helderheid en verhevenheid tevens voor, en kleedt dezelve in een schoon levendig en verwarmend gewaad in. Bedrevenheid van geest, onbedwongen vaardigheid in het gebruik zijner zintuigen, en eenen zielsblik die elke schakel en schalm in den Al-keten telt zijn hem eigendommelijk; aandoenlijkheid van gemoed, levendige verbeeldings-kracht schenken hem daarenboven de ruimste stof voor zijne gedachten, en tot het voorstellen dier heerlijke en aangename beelden, welke hem de dingen die niet zijn voor zijnen verhelderden geest doen oprijzen als of zij bestonden.

Maar heerlijker nog en bevalliger tevens openbaart zich de beschaving *in het gevoel*. Het gevoel van den beschaafden mensch is teder en edel. Voor hem is dat gene treffend, ja onsterfelijk, hetgeen voor den ruwaard onverschillig en dood is. De beschaafd gevoelige doorwandeld de levende Schepping en duizend voorwerpen staan voor zijnen geest die even zoo veele voorwerpen voor hem zijn van vreugde of smart; hij klimt op tot de hoogste hoogte en daald neder in de diepste diepte, en in hoogte en diepte vindt hij gelijkelijk voorwerpen zijner belangstelling en bewondering waardig; — hij opent het boek der wereld-geschiedenis, en hij vindt er een treffend berigt in van de regeer- en opvoedings wijze des grooten wereld-monarchs en opvoeder van zijn geslacht; — hij leest de geschiedenis van zijn Vaderland en leert zijne betrekkingen tot hetzelve en tot zijne medeburgeren kennen; — en staat hij dan, na eene, niet slechts verstandelijke, maar ook gevoelvolle, lezing bij de graven van doorluchtige afgestorvenen, dan rollen over derzelver tombe tranen van innige dankzegging en hooge vreugde; — hij gaat met zijne denkbeelden terug in het voorledene, en herinnert zich; — zij het ook met weemoed, echter met een inwendig genoegen, hetwelk de onbeschaafde niet heeft en niet kent, — aan die zalige uren, waarin het hem éénmaal gegeven was, aan de hand der liefde of der vriendschap te wandelen, en al is hem nu dan ook alles ontzonken, hetgeen hem eenmaal dierbaar op aarde was, al gevoelt hij het dat hem:

„Langs duistere sporen,
„Den weg is beschoren
„Naar 't betere huis,"

toch blikt hij met genoegen terug; want menig gedenkteeken van vreugde en heil, op den afgelegden weg ondervonden, rijst voor zijn, door beschaving verhelderd, oog op. Het gevoel van eigen heil of onheil is door mede-gevoel verzwakt en gematigd, en dat teeken, hetwelk alleen den edelen van harten merkt, openbaart zich ook in den beschaafd-gevoeligen: te weenen met den bedroefden en zich te verheugen met den verblijden. Gaan zijne oogen door de ruime velden der Schepping, dáán is het voor hem, dáár dag, licht en lente, wáár nacht, duisternis en winter den onbeschaafden omgeven, en terwijl hij het groote, schoone en verhevene in de werken van natuur en kunst gevoelt en doorgrondt, vloeit ook van zijne lippen het jubelend lied der vreugde en der dankzegging.

Deze *in verstand* en *gevoel* zich openbarende beschaving ontdekt zich eindelijk in *neigingen*, *wenschen* en *bemoeijingen*.

Over zijn hart voert de beschaafde een verstandig gezag; — de hartstogten overmeesteren hem nooit; — nimmer heeft toorn de helderheid van zijn gelaat verstoord; — nimmer de hoogmoed en hare fierheid op afgebeeld; — nimmer de neêrslagtigheid en zwakheid opgeteekend. Niet tot bevrediging van een *eigen ik* bepalen zich alléén zijne wenschen; maar met dat hart, uit hetwelk zij haren oorsprong namen omvat hij geheel de wereld. Zijne *bemoeijingen* loopen uit op alles wat waardig en edel is, en zijne nimmer rustende hand volvoerd hetgeen verheven is en rein. Doch waartoe dit in het breede te betoogen? Of getuigt niet de ondervinding ook van onzen leeftijd, dat *de wenschen en bemoeijingen* van den beschaafden uitloopen op de bevordering en beoefening van broederlijke liefde en tot de verkrijging of instandhouding van eene welbegrepene en beradene vrijheid. Dat moge die schare van ongelukkigen getuigen, welke goud en tranen (want zonder gevoel is eene gift geene weldaad) vindt, als de elementen zich als vereenigen om haar in naamlooze elende te storten; als de breuken, door storm en watervloed in dijken of dammen geslagen, gestopt, en de have en goed verteerende vlammen door de broederlijke liefde gebluscht worden! Ja zij getuige het, hoe een der grootste geboden van de reinste zedewet, — bij verwaarloozing van vele, nog in onze dagen heerlijk vervuld wordt. Ook tot de verwerving of instandhouding eener welberadene vrijheid strekken zich de bemoeijingen van den beschaafden uit. Het behoeft trouwens door geene redenering betoogd te worden, dat naar mate de beschaving bij eene natie zich meerder of minder ontwikkeld heeft, zij ook meerder of minder genot van eene echte en welbegrepene vrijheid heeft. De ondervinding moge hier het pleit beslechten. Of was het niet door een, wel zuiver *Vaderlandsch*; — maar door beschaving *verëdeld* gevoel gedreven, dat de bemoeijingen der natien van Europa éénmaal daarheen strekten, om de verguisde of geketende vrijheid der volken van het vaste land te herstellen, en verlossing van het drukkend juk te verwerven; om de verbrijzelde Vorsten-troonen weder op te rigten, en om eere en waardigheid aan oude stamhuizen te hergeven; en vereenigen zich ook niet de wenschen en de bemoeijingen van elken beschaafden christen-burger in gebed en daad, dat zijnen standaard ook daar moge geplant en geëerbiedigd worden, waar nog een halve maan gezien wordt; en dat van uit de puinhopen van elke Synagoge of Moskée *zijnen* eerbiedwaardigen tempel verrijze!

[*Het tweede gedeelte in een volgend No.*]

WETENSCHAPPELIJKE BERIGTEN.

DUITSCHLAND. — In een der schouwburgen van *Duitschland* heeft onlangs een zonderling vooral plaats gehad. Eene dame van het land, die nimmer den schouwburg had bezocht, woonde de voorstelling bij van *Kabaal en liefde*. De boosaardigheid van den Secretaris *Wurm* verbitterde haar zoo zeer, dat zij hem bij het uitgaan van den schouwburg opwachtte en hem een paar duchtige oorvijgen toetelde met de woorden: „Ziedaar, booswicht, het verdiende loon voor uwe euveldaden." — „Madame!" antwoordde de verraschte tooneelspeler, „men heeft mij over mijn spel nog „nimmer een schooner lof toegebragt, dan „gij in dit oogenblik."

— Bij het doen van vergravingen heeft men onlangs bij *Merseburg*, aan het einde der voorstad *Altenburg*, ter diepte van 14 voeten, een groot, prachtig en zeer goed onderhouden Mausoléum en daarbij een klein grafteeken ontdekt, waarvan de bouworde een werk van de allerhoogste oudheid doet veronderstellen. Men heeft er urnen, beenderen, wapenen en andere dergelijke voorwerpen in gevonden.

AMERIKA. — De dochter van den bekenden luchtreiziger GARNERIN, ELISE, die ook zelve zich als luchtreizigster in *Europa*, een naam heeft verworven, heeft in de Vereenigde Staten onderscheidene reizen met de luchtbal gedaan. Bij hare laatste reis is zij nedergekomen op het landgoed van een rijken bankier, en deze, om te kunnen zeggen, dat hem eene vrouw uit de wolken was gevallen, heeft haar ten huwelijk gevraagd en weinige weken daarna getrouwd.

BREDA, 10 *Julij*. Gisteren avond heeft de heer J. DE BOER, acteur van den Amsterdamschen Schouwburg, alhier een concert gegeven, 't welk alle aanwezigen verrukt heeft. De zang van Mejufvrouw DE BOER vooral was allerliefst en deze jeugdige kunstenaresse zal ongetwijfeld eenmaal eene belangrijke plaats in den rij onzer Vaderlandsche Zangeressen bekleeden. Ook de Heer FISCHER heeft het publiek vergast en als betooverd door zijn heerlijk spel op de viool. Alle stukken, door hem uitgevoerd, droegen de kenmerken van zuiverheid en sierlijkheid in voordragt. Ieder bewonderde die liefelijke toonen, die kieschheid en teedere uitdrukking, welke deze jeugdige kunstenaar zoo meesterlijk weet voort te brengen en die hem eenmaal met de beste zijner kunstbroeders zullen doen wedijveren. Het is te bejammeren, dat deze jonge kunstbeoefenaars, waarop wij inderdaad roem mogen dragen, in deze stad niet meer aanmoediging hebben gevonden. Wij wenschen dat de Heer DE BOER en zijn gezelschap, in de Legerkampen onder onze Vaderlandsche strijders, dien bijval mogen vinden, welke hunne talenten zoozeer verdienen.

Te PARAMARIBO, bij J. J. ENGELBRECHT.